

Stadsodlingen som mötesplats

– Odlingar på allmän platsmark i Göteborg som exempel

Rebecca Averdall

Stadsodlingen som mötesplats – odlingar på allmän platsmark i Göteborg som exempel

Urban gardens as meeting place: gardens in public spaces in Gothenburg as an example

Rebecca Averdall

Handledare: Tim Delshammar, SLU, Institutionen för
landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Examinator: Marie Larsson, SLU, Institutionen för landskapsarkitektur,
planering och förvaltning

Biträdande examinator: Ingrid Sarlöv Herlin, SLU, Institutionen för
landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Omfattning: 30 hp

Nivå och fördjupning: A2E

Kurstitel: Master Project in Landscape Planning

Kurskod: EX0774

Ämne: Landskapsplanering

Program: Landskapsarkitekturprogrammet

Utgivningsort: Alnarp

Utgivningsår: 2014

Omslagsbild: Rebecca Averdall

Elektronisk publicering: <http://stud.epsilon.slu.se>

Nyckelord: stadsodling, urban agriculture, allmän platsmark, social hållbarhet, Stadsnära
Odling, urban odling

SLU, Sveriges lantbruksuniversitet

Fakulteten för landskapsarkitektur, trädgårds- och växtproduktionsvetenskap

Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

SAMMANFATTNING

Stadsodling kan fungera som mötesplatser i staden för att främja en social samvaro och en socialt hållbar utveckling. Syftet med examensarbetet var att studera hur detta kan se ut på olika stadsodlingar i Göteborg, och hur deltagarna själva upplever odlingen som mötesplats och hur en gemenskap kan se ut.

Bakgrunden för examensarbetet ligger i ett personligt intresse av odling i staden och hur människan tar sin stad i anspråk. Vad *gör* människan i sin stad? Intervjuer har genomförts med deltagare från sex olika stadsodlingar, på olika platser i Göteborg. Det gemensamma för odlingarna är att de alla äger rum på allmän platsmark, och de är alla knutna till Fastighetskontoret i Göteborgs projekt Stadsnära Odling. Stadsnära Odling ska främja odlandet i staden. Genom ett gemensamt intresse kan människor mötas i odlandet och därmed förhoppningsvis lära känna varandra och sitt område bättre. Stadsodling skulle kunna leda till en social hållbarhet i staden genom att fungera som katalysator för ett hållbart ekologiskt tänk, en ökad social samvaro och en grönare stad.

ABSTRACT

Urban gardening can be used as meeting places in the city, to improve social communities and a sustainable social development. The objective with this master thesis is to observe how this can look in different places for urban gardening in Göteborg, and to study the participants own experiences of the urban garden as a meeting place and how the community connected to the urban garden can look.

The background for the master thesis is a personal interest in gardening in the city, and how people take claim their city. What do people actually *do* in the city? Interviews have been made with participants from sic different urban gardens in Göteborg. The common thing for the urban gardens is that they all are in public spaces, and are all connected to Fastighetskontoret in Göteborgs project Stadsnära Odling. Stadsnära Odling's objective is to improve urban gardening in Göteborg. Due to a common interest different people can meet and associate in the activity of gardening, and hopefully get to know each other and the city itself better. Urban gardening could improve a sustainable social development in the city by working as a catalyst for a sustainable ecological thinking, improved social communities, and a greener city.

FÖRORD

Att studera stadsodling såhär konkret har varit väldigt roligt och givande. Det tog längre tid än jag räknat med att bli färdig men det har varit värt all tid jag lagt ner. Både som landskapsarkitektstudent och som privatperson har mitt intresse för stadsodling och dess effekter på staden och människor som påverkas av det, vuxit enormt under denna tid. Det som startade som en personlig nyfikenhet i odling har nu blivit en viktig komponent i hur jag ser på offentliga rum och hållbar utveckling i staden.

Jag vill tacka min handledare Tim Delshammar som hjälpt mig med värdefull input och pekat mig i rätt riktning när det behövts. Tack även till Annette Gustavsson och Paula Palm på Fastighetskontoret i Göteborg, som arbetar med Stadsnära Odling. Ert engagemang och intresse har uppmuntrat mig mycket. Ett stort tack vill jag också ge till alla personer som ställt upp på att medverka i intervjuerna som ligger till grund för det här examensarbetet. Att få ta del av er bild och era upplevelser av stadsodling i Göteborg har varit mycket intressant och inspirerande.

Alla personer i min närhet som har funnits där och stöttat mig när jag behövt – tack.

Rebecca Averdahl
Göteborg 2014-09-03

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

SAMMANFATTNING	3
ABSTRACT	4
FÖRORD.....	5
<u>INNEHÅLLSFÖRTECKNING .....</u>	<u>6</u>
<u>INTRODUKTION.....</u>	<u>8</u>
BAKGRUND.....	8
SYFTE	9
AVGRÄNSNING	9
PROBLEMFORMULERING	9
TEORETISK ÖVERSIKT	10
HÅLLBAR UTVECKLING	10
SOCIAL HÅLLBARHET.....	10
STADSODLING	11
MÖTESPLATS	13
<u>MATERIAL OCH METOD.....</u>	<u>14</u>
FALLSTUDIE SOM METOD.....	14
FALLSTUDIEPROTOKOLL.....	14
INTERVJUER	15
<u>STADSODLING I GÖTEBORG.....</u>	<u>18</u>
STADSNÄRA ODLING	19
<u>ODLINGAR PÅ ALLMÄN PLATSMARK I GÖTEBORG.....</u>	<u>22</u>
STILLA GATANS ODLINGSOMRÅDE.....	22
REDBERGSODLARNAN.....	25
KLOSTERTRÄDGÅRDENS ODLINGSOMRÅDE	27
ARVFIDSSONSGATANS ODLINGSOMRÅDE KVICKROTEN	30
BISKOPSGÅRDENS ODLARFÖRENING	34
SKANSODLING	38
<u>DISKUSSION.....</u>	<u>42</u>
ODLING OCH SOCIAL HÅLLBARHET - EXEMPEL GÖTEBORG	42
HUR UMGÅS MÄNNISKOR KRING ODLINGEN?	42
VAD GER STADSODLINGEN FÖR EFFEKTER PÅ DE SOM ODLAR?	43
HUR UNDERLÄTTAR STADSODLING MÖTEN MELLAN MÄNNISKOR?	44
KAN STADSODLING BIDRA TILL EN SOCIALT HÅLLBAR STADSUTVECKLING?	45
REFLEKTIONER	47

VIDARE FORSKNING	48
SLUTSATS	48
<u>REFERENSER.....</u>	50
 MUNTliga KÄLLOR	50
TRYCKTA KÄLLOR.....	50
ELEKTRONISKA KÄLLOR	51
 <u>BILAGOR .....</u>	52
 FALLSTUDIEPROTOKOLL.....	52
BAKGRUNDSINFORMATION	52
PROBLEMFORMULERING	52
FÄLTPROCEDURER.....	53
FALLSTUDIEFRÅGOR	53
TEMA: PLATSENS KARAKTÄR	54
TEMA: DET SOCIALA SAMMANHANGETS KARAKTÄR	54
TEMA: MÖTEN MELLAN MÄNNISKOR I TRÄDGÅRDEN	55
GUIDE FÖR FALLSTUDIERAPPORT	56

INTRODUKTION

Bakgrund

Som en del av min utbildning i landskapsarkitektur vid Sveriges Lantbruksuniversitet i Alnarp 2009-2014 har denna examensuppsats tillkommit. Allt eftersom utbildningen har fortskridit har ett intresse för hur människor tar sin stad i anspråk vuxit fram. Vad *gör* människor egentligen i staden? Och hur sätter vanliga människor sin prägel på det offentliga rummet?

Samtidigt har mitt engagemang för växter och odling vuxit något enormt under dessa år, då jag omgivits av så många kunniga och intresserade personer. Jag har under sommaren 2013 flyttat till en lägenhet i Göteborg utan möjlighet att själv odla i fönster eller på balkong, och då sett mig om efter andra alternativ. Av en slump stötte jag i somras på några pallkragar i en park i närheten av mitt bostadsområde. Det fanns också en skylt där det stod "här odlar vi tillsammans, alla är välkomna". Det väckte min nyfikenhet. Begreppet stadsodling har jag stött på tidigare under utbildningen, men först nu har jag nog insett vad det egentligen handlar om. Att studera detta fenomen närmare förenar dessa två intressen och har gett mig en möjlighet att utveckla en närmre förståelse för hur människan kan mötas och utvecklas tillsammans i det offentliga rummet.

Redbergsodlarnas odling på Lilla Sparvgatan. (Foto: Paula Palm, tillstånd av fotografen 2014-02-02)

Syfte

Syftet med arbetet är att studera hur deltagare i stadsodling på allmän platsmark i Göteborg *upplever* odlandet som mötesplats.

Målet är att redogöra för hur denna typ av stadsodling påverkar deltagarna, och att reflektera kring hur stadsodlingen kan bidra till att människor möts. Att redovisa hur en eventuell gemenskap sprungen ur stadsodling i Göteborg tolkas av deltagarna, är också av intresse.

Avgränsning

Avgränsningar för arbetet är att stadsodlingarna som studeras är på allmän platsmark och därmed tillgängliga för alla. I Göteborg sker stadsodling på fler sätt, till exempel på koloni- och odlingslotter, men det som är väsentligt för just denna studie är kopplat till den offentliga platsens betydelse för hur odlandet och möten med människor upplevs. Även det sociala sammanhanget kring odlandet är betydelsefullt. Odlingarna är småskaliga och drivs självorganiserade på respektive odlarförenings initiativ. Fokus ligger på odling som sker på allmän platsmark i en svensk kontext.

Inga närmre studier av vad eller med vilka metoder deltagarna odlar har gjorts, då det inte är relevant för det syfte som studien har. Inte heller odlingens potentiella hälsofrämjande effekter studeras närmre. Arbetet har inte heller lagts upp för att specifikt undersöka eventuella negativa effekter av stadsodling.

Problemformulering

- Hur ser stadsodlingen i Göteborg ut inom ramarna för Stadsnära Odling på allmän platsmark?
- Hur umgås människor kring odlingen?
- Vad ger stadsodlingen för effekter på de som odlar?
- Hur underlättar stadsodling möten mellan människor?
- Kan stadsodling bidra till en socialt hållbar stadsutveckling?

Teoretisk översikt

Stadsodling innehåller många komponenter och kan vara många olika saker, för olika personer och är dessutom varierande beroende på fysiska och sociala förutsättningar. I den teoretiska översikten kommer jag kortfattat att gå igenom begrepp och relevant teori för mitt arbete.

Hållbar utveckling

För att kunna bygga en studie som innefattar hållbar utveckling i staden måste begreppet "hållbar utveckling" först definieras. Rapporten *Our Common Future* (också känd som Brundtlandrapporten) från 1987 ger en grundlig bestämning av begreppet som jag valt att utgå från. Det är World Commission on Environment and Development som ligger bakom rapporten.

Kommissionen slår fast att världens utveckling, som den ser ut i dagsläget, inte är hållbart i ett framtidsperspektiv. Resurserna räcker inte till för den växande populationen, vilket kommer skapa stora problem. Energiförsörjning, fattigdom, svält, utrotningshotade arter och hotade ekosystem är växande problem som måste adresseras och utredas.¹

*Sustainable development is development that meets the needs of the present without compromising the ability of future generations to meet their own needs.*²

Hållbar utveckling definieras alltså som en utveckling som tillgodoser framtida generationers behov.³ Det finns många aspekter inom begreppet att ta hänsyn till. Att få bukt med tidigare nämnda problem, kunna tillgodose de grundläggande behov människan har, och att samtidigt kunna utveckla samhällen på ett sätt som både är ekonomiskt, miljömässigt och socialt hållbart är en stor utmaning. Här kommer jag främst fokusera på att koppla stadsodling till den sociala hållbarheten.

Social hållbarhet

Så vad är då social hållbarhet? Jag har utgått från Sören Olssons artikel från 2012 *Social hållbarhet i ett planeringsperspektiv* för att definiera begreppet. Begreppet *hållbarhet* är ett komplext begrepp utan en klar definition - snarare handlar det om tydliga riktningar.⁴

---

¹ World Commission on Environment and Developments.35f

² Ibid. s.41

³ Ibid. s. 41

⁴ Olsson s.2

Men social hållbarhet är också i sig ett centralt värde, att miljöer, stadsdelar och städer fungerar tillfredsställande, att livet är gott, för de människor som lever där. Ser vi till litteratur om social hållbarhet beskrivs den i stort sett på två olika – men inte motsatta, snarast kompletterande – sätt. Det första skulle man kunna kalla för att man utgår från ett välfärdsperspektiv. Det handlar om att folk ska ha en hygglig standard och leva i en trivsamt miljö samt att fördelningen av livets goda ska vara någorlunda rättvis. Det andra sättet handlar om sociala systems förmåga att lösa problem och hantera intressen – problemlösningskapaciteten med ett ord. Eftersom problem uppstår i alla miljöer är det en central hållbarhetsaspekt att det finns en kapacitet att lösa problemen.⁵

I denna studie utgår jag från Olssons citat här ovan när jag skriver om social hållbarhet. Främst välfärdsperspektivet anser jag är intressant i samband med stadsodling. Vidare skriver Olsson:

Kanske är det möjligt att utifrån dessa två perspektiv beskriva en idealt hållbar situation där välfärden är god och rättvist fördelad och där man kan hantera problem och intressen på ett konstruktivt sätt. Ett ideal som är värt att sträva efter även om det till fullo aldrig blir uppnått.⁶

En social hållbarhet kan alltså vara ett tillstånd (eller föränderligt tillstånd) där rättvisa i största möjliga mån råder och problem och intressen behandlas på bästa sätt för den individuella människan.

Stadsodling

Stadsodling kan vara så mycket. Koloniområden med små fina stugor i utkanten av stadskärnan, en slarvig gerillaodling på en slänt mitt i centrala staden, eller en pallkrage med grönsaker på ett torg, fritt för alla att skörda. Stadsodling är en form av urban odling där målen inte alltid behöver vara så tydliga, men där människor kan mötas och umgås i det offentliga rummet genom odlingen som aktivitet.

Landskapsarkitekt Märith Jansson skriver i kunskapssammanställningen *Hela staden – argument för en grönblå stadsbyggnad* att odling tillsammans i staden har en rad positiva effekter; det främjar bland

---

⁵ Olsson s.3

⁶ Ibid. s.3

annat en social samvaro, kreativitet och hemkänsla.⁷ Att delta i utformningen av sin stad genom stadsodling kan vara ett sätt för människan att själv sätta sin prägel på till exempel sitt bostadsområde. Detta kan skapa ett engagemang och en större hemkänsla, som sträcker sig utanför själva bostaden. Stadsodling på allmänna ytor kan dessutom bidra till att en större del av befolkningen, oberoende av social och ekonomisk status, kan dra nytta av de positiva effekterna, i och med att den sker i stadens offentliga rum.⁸ Det anses allmän känt att gröna miljöer i staden har en positiv effekt på människors hälsa, och där kan stadsodling spela en stor roll i hur man skulle kunna arbeta med att öka människors livskvalitet och engagemang i staden.

Människor som bor i urbana områden med god tillgång på grönområden är friskare än de som har sämre tillgång. De är till och med friskare än de som bor på landet (de Vries et al., 2003). Ju mer grönyta människor i urbana miljöer har tillgång till där de bor, desto friskare upplever de själva att de är, något som bör beaktas i den fysiska planeringen (Maas et al., 2006).⁹

Landskapsarkitekt Marie Larsson skriver i sin avhandling om stadsdelsträdgårdar, *Stadsdelsträdgård – plats för gemenskap och kreativa processer* (2009), att odlandet tillsammans kan leda till ett kreativt platsskapande där deltagarna kan sätta sin personliga prägel på platsen.¹⁰ Att odlarna kan "göra rummet till sitt" och känna att de tar offentligt rum i anspråk innebär en appropriering.¹¹

När brukare tillsammans skapar en trädgård får den en personlig prägel och hemkänsla, vilket skiljer den från en kommunal park. I den självorganiserade trädgården finns en kombination av hemkänsla och offentligt rum.¹²

Det offentliga rummet har helt andra förutsättningar än en privat trädgård eller ett halvprivat koloniområde. Den självorganiserade trädgården i ett offentligt rum blir en helt egen kategori.¹³ Här finns en möjlighet till en annan typ av möten och samspel.

---

⁷ Jansson s.8

⁸ Jansson s.15

⁹ Ibid. s.20

¹⁰ Larsson s.4

¹¹ Ibid. s.38

¹² Ibid. s.4

¹³ Ibid. s.16

Mötesplats

Att hitta en entydig definition eller förklaring på vad en mötesplats är, är en utmaning. Jag utgår i mitt arbete från en rapport från Regionplanekontoret i Stockholms län, när jag skriver om mötesplatser. Den stämmer väl överens med min egen bild av en mötesplats i det offentliga rummet, utifrån min bakgrund som landskapsarkitektstudent.

Mötesplatser är ställen där människor möts och interagerar i någon form. Mötet och interaktionen med andra utgör för individen en dimension av livskvalitet och bidrar till att stärka den sociala sammanhållningen och platsens identitet.¹⁴

I mitt perspektiv kan interaktionen mellan människor på en mötesplats vara så liten som en stunds ögonkontakt. I en stad finns det platser i det offentliga rummet där människor kan mötas, och dessa platser kan vara av olika typer och olika kvalitéer. Olika kombinationer av platser och förutsättningar borgar för olika möjligheter och typer av möten, planerade eller spontana. Marie Larsson skriver i sin avhandling *Stadsdelsträdgård – plats för gemenskap och kreativa processer* (2009) såhär om självorganiserade odlingar:

De självorganiserade trädgårdarna är platser som väcker känslor, vilket kan resultera i en personlig relation till platsen. Detta är en av de bidragande orsakerna till att "spontanmötena", som en av brukarna benämner det, att prata med okända, är ganska vanliga i denna typ av trädgårdar. Att trädgården är självorganiserad, i motsats till institutionell, gör att det blir ett speciellt stämningsslag, det är något speciellt som människor känner av, som bidrar till den upplevda hemkänslan och gör att många trivs.¹⁵

Larsson skriver också om fyra huvudinriktningar av mötesplatser: den kreativa, den sociala, den lärande och den demokratiska/politiska mötesplatsen.¹⁶ Dessa olika inriktningar behandlar bland annat spontana/icke-spontana möten, gemensamt intresse för hållbar utveckling och ekologisk odling, kunskapsutveckling och kontakt mellan odlare och kommun eller myndighet.¹⁷ Det finns med andra ord många perspektiv att se på en mötesplats från, med olika nivåer och olika djup.

---

¹⁴ Regionplanekontoret Stockholms läns landsting s.12

¹⁵ Larsson s.137

¹⁶ Ibid. s.136

¹⁷ Ibid. s. 136-139

MATERIAL OCH METOD

Fallstudie som metod

A case study is an empirical inquiry that investigates a contemporary phenomenon within its real-life context, especially when the boundaries between phenomenon and context are not clearly evident.¹⁸

Att studera sociala samhällsfenomen genom fallstudier kan vara en mycket effektiv metod. I denna studie var det ett rimligt val, eftersom det ger mig som forskare en möjlighet att förstå och analysera komplexa sociala fenomen. En fallstudie kan hjälpa forskaren att svara på frågor som "hur" och "varför", genom att ge möjlighet till observationer och systematiska intervjuer, för att undersöka den samtida verkligheten.¹⁹

Eftersom jag vill undersöka *hur* stadsodling underlättar möten mellan människor och hur de mötena kan se ut har jag valt att studera flera olika odlingsområden, med olika fysiska och sociala förutsättningar, för att få så stor kunskap som möjligt. *Multipla fallstudier* har genomförts. Min analys och mitt resultat baseras alltså på flera fallstudier, på odlingar som ingår i projektet Stadsnära Odling. Varje fallstudie bidrar till ökad kunskap och data som kan jämföras med varandra.

Fallstudieprotokoll

För att få ett konsekvent genomförande av mina studier har jag varit tvungen att strukturera upp ett fallstudieprotokoll att utgå från. Det finns många teorier kring fallstudier och dess upplägg, men jag har utgått från Robert K. Yins bok *Case Study Research: Design and Methods* (andra upplagan, 1994) när jag konstruerat mitt fallstudieprotokoll.

Yin nämner i sin bok fem nivåer av frågor som hela forskningsprojektet baseras på, och som jag själv valt att utgå från:

---

¹⁸ Yin s.13

¹⁹ Ibid. s.8

- **Nivå 1:** frågor som behandla enstaka informatörer (fastställs i fallstudieprotokollet).
- **Nivå 2:** frågor som behandlar individuell fallstudie (fastställs i fallstudieprotokollet).
- **Nivå 3:** frågor som innefattar jämförelse mellan resultatet av flera fallstudier (fastställs i introduktionsdelen, under problemformulering)
- **Nivå 4:** frågor som innefattar hela studien; jämförelse mellan alla fallstudier, som även inkluderar annan relevant litteratur eller information. (fastställs in introduktionsdelen, under problemformulering)
- **Nivå 5:** normativa frågor om slutsatser och rekommendationer baserat på studiens resultat. (fastställs i introduktionsdelen, under problemformulering)²⁰

Dessa nivåer har hjälpt mig att konstruera studien som helhet och har varit en bra grund för hur jag lagt upp mitt fallstudieprotokoll. Fallstudieprotokollet bifogas som bilaga till examensarbetet.

Intervjuer

Jag har genom kontakt med Annette Gustavsson och Paula Palm på Fastighetskontoret i Göteborg fått kontaktuppgifter till de odlingsföreningar som sker på allmän platsmark i Göteborg, och som på ett eller annat sätt är knutna till projektet Stadsnära Odling. Mailkontakt har upprättats och jag har sedan bokat in intervjuer med medlemmar i odlingsföreningarna. Intervjupersonerna har valts ut efter tillgänglighet.

Man skulle kunna kalla intervjuerna för halvstrukturerade livsvärldsintervjuer, då jag utgått från mitt fallstudieprotokoll som kan liknas vid en intervjuguide.²¹ Alla intervjuer som genomförts har spelats in med diktafon. Detta för att få med så mycket information och så många nyanser av samtalet som möjligt. Intervjuerna har skett på odlingsplatsen i alla fall utom ett, då den intervjun istället gjordes på ett café. Intervjuerna har följt frågorna från mitt fallstudieprotokoll.

När intervjumaterialet sedan har transkriberats har jag i största möjliga mån försökt att byta ut talspråk mot skriftspråk, för att förenkla min bearbetning av materialet. Detta har ibland varit problematiskt eftersom vissa nyanser av intervjun möjligtvis kan ha gått förlorat, men

---

²⁰ Yin s. 71

²¹ Kvale s.43

jag har ändå valt att göra detta för att kunna öka läsbarheten. Kvale menar i sin bok *Den kvalitativa forskningsintervjun* (2009) att "en utskrift är en översättning av en berättarform – muntlig diskurs – till en annan berättarform – skriftlig diskurs [...] Utskrifter är kort sagt utarmade, avkontextualiserade återgivningar av levande intervjumaterial"²², och till följd av transformeringen från ljudmaterial till utskrift kan viktiga detaljer ha försvunnit. Exempel på detta är till exempel konstpauser eller betoningar. Jag har valt att inte skriva ned sådana uttryck utan valt att endast bearbeta ljudmaterialet så enkelt som möjligt. Som forskare har jag tagit ett beslut och anser inte att detta har påverkat själva andemeningen i vad de intervjuade personerna har velat framföra. Jag har inte heller ansett det vara av vikt att lägga de transkriberade intervjuerna som bilaga till examensarbetet, då en stigmatisering av intervjupersonerna skulle kunna ske vid en publicering av dessa.

Jag har under arbetets gång haft ett fenomenologiskt förhållningssätt. Detta innebär att jag genom intervjupersonens perspektiv försökt förstå deras *livsvärld*²³. Målet har alltså varit att kartlägga intervjupersonens bild av verkligheten kopplat till stadsodling.²⁴ Detta för att sedan kunna jämföra intervjupersonernas svar med varandra, och försöka få en samlad bild som kan hjälpa mig att undersöka mina problemformuleringar.

Bearbetningen av mitt transkriberade intervjumaterial har skett genom meningskoncentrering. Kvale beskriver denna metod, som innebär att forskaren omformulerar intervjupersonernas uttalanden till kortare meningar. Huvudinnebörden av den ursprungliga meningen ska tydligt framgå i meningskoncentreringen.²⁵

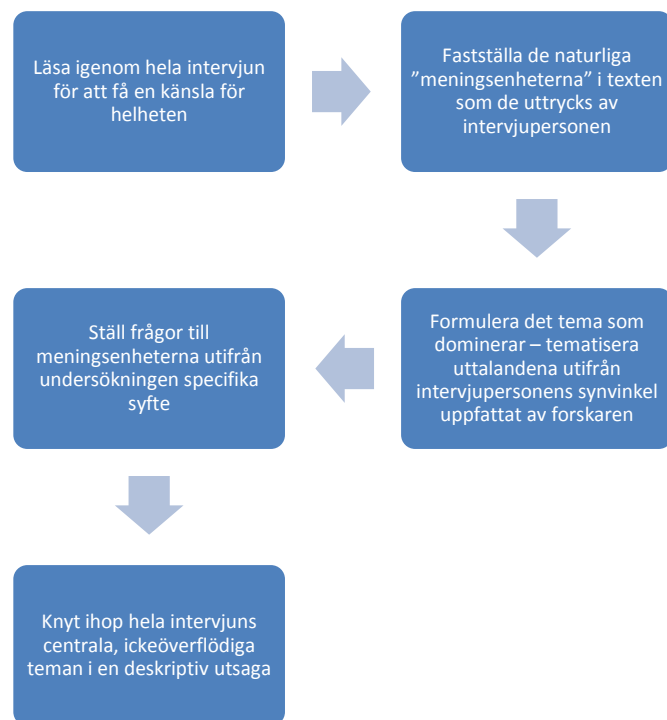
²² Kvale s.194

²³ *"Livsvärlden är världen som den påträffas i vardagslivet och upplevs direkt och omedelbart oberoende av och före förklaringar." Kvale s.44

²⁴ Ibid. s.39

²⁵ Ibid. s.221,223,224

Figuren ovan visar arbetsprocessen vid meningskoncentrering enligt Kvale.²⁶ Precis som Kvale också nämner blir jag som forskare och uttolkare av intervjupersonernas meningar en slags medskapare till tolkningarna.²⁷

---

²⁶ Kvale s. 221

²⁷ Ibid. s.217

STADSODLING I GÖTEBORG

Behovet av att få uttrycka sig och göra avtryck i staden är stort. Att ge utrymme för privata initiativ i parkerna tillgodoser en önskan om delaktighet och kreativitet.²⁸

Park- och naturförvaltningen i Göteborg menar att människans fysiska och psykiska hälsa kan förbättras genom odling och utevistelse. Genom odling i staden anses hållbarhet kunna uppnås – både ekonomisk, biologisk och social hållbarhet.²⁹ Ett dokument med riktlinjer för stadsnära odling på allmän platsmark och naturmark upprättades 2011. Riktlinjerna utgår från fem strategier som hämtats ur kommunens parkprogram:

- Ställa till förfogande
- Karaktär
- Omhändertagande
- Variation
- Inom räckhåll³⁰

Citatet i början av detta kapitel är kopplat till den, som Park- och naturförvaltningen anser, viktigaste punkten i det här sammanhanget: ”ställa till förfogande”. Göteborgs kommun ser mycket positivt i att stadens invånare odlar. I riktlinjerna framhålls bland annat att odling i staden kan motverka segregation, genom att olika kulturer arbetar tillsammans och lär sig av varandra. Odlandet blir också ett sätt att engagera stadens invånare i aktiviteter som kan bidra till ett friskare liv. Social hållbarhet är också en viktig aspekt i det hela – genom att erbjuda platser där människor kan mötas kan stadens invånare få ett rikare socialt liv.³¹

Eftersom de odlingar som jag studerat sker på allmän platsmark och därmed är öppna för alla att besöka, ser förhållandena lite annorlunda ut jämfört med vid exempelvis en koloniodling. Vid en koloniodling eller odlingslottsområde kan platsen upplevas som väldigt privat. Var och en har sin egen yta att odla på, och ofta är de inhägnade på ett eller annat sätt. Vad som är spännande med följande odlingar är att här har vem som helst möjlighet att närvara. Park- och naturförvaltningens riktlinjer säger såhär om hur lagarna ser ut för odling på allmän platsmark:

---

²⁸ Göteborgs stad – Park- och naturförvaltningen (2011) s.4

²⁹ Ibid. s.5

³⁰ Ibid. s.4

³¹ Ibid. s.5

I plan- och bygglagen, PBL, finns inga hinder för odling på allmän plats, park eller natur. Inte heller i förarbetena finns några hinder, så länge man inte förhindrar tillgängligheten för allmänheten. På samma sätt som man inte får plocka blommor och annat i de kommunala planteringarna, får man givetvis inte heller göra det där privatpersoner odlar.³²

Man får alltså inte stängla in odlingen, eftersom området inte får göras otillgängligt för allmänheten enligt lag.³³ Detta gör att stadsodlingen på allmän platsmark blir ett väldigt speciellt fenomen och väldigt annorlunda jämfört med ett mer traditionellt koloniområde.

Stadsnära Odling

Vi odlar inte grönsaker, vi odlar relationer.³⁴

Fastighetskontoret i Göteborg fick under 2011 i uppdrag att stimulera och främja stadsnära odling i staden, som en del i ett större sammanhang vad gäller hållbar stadsutveckling i Göteborg.³⁵ Syftet är också att främja gröna mötesplatser och en biologisk mångfald.³⁶

Göteborg ska planeras utifrån ett effektivt markutnyttjande så att de bebyggda delarna av staden har nära till grönområden. Där dessa gröna ytor ger möjlighet till rekreation, rehabilitering, stadsnära odling samtidigt som det främjar den biologiska mångfalden och förskönar staden.³⁷

På olika sätt ska Fastighetskontoret främja stadens gröna utveckling. Att öka kunskapen och samarbete med olika aktörer kring stadsodling är också ett mål.³⁸ Projektet kom att kallas Stadsnära Odling.

---

³² Göteborgs stad – Park- och naturförvaltningen (2011) s.7

³³ Ibid. s.7

³⁴ Palm, Paula (2014-02-14)

³⁵ Göteborgs stad - Fastighetskontoret (2014)

³⁶ Göteborgs stad - Fastighetskontoret (2013)

³⁷ Göteborgs stad - Fastighetskontoret (2014)

³⁸ Gustavsson, Annette (2014-01-31)

Stadsnära Odlingar logga på en odlingslåda vid Skansodling. (Foto: Rebecca Averdahl 2014-05-26)

Vad gäller stadsodlingen så sker detta på flera sätt. Att *utveckla* befintliga odlingsområden som koloni- eller odlingslotter, ge *bidrag* till odlingsföreningar och genom att ge bidrag till *nyproduktion* av odlingar på allmän platsmark. Jag har träffat Annette Gustavsson, projektledare för Stadsnära odling, och Paula Palm, trädgårdscoach.

Bidrag kan sökas för:

- Odlingsprojekt som stimulerar många människors engagemang och delaktighet
- Odlingsprojekt som ökar möjligheten att odla på nya områden
- Odlingsprojekt som förskönar och är tillgängliga för många
- Odlingsprojekt som sprider kunskap om ekologisk odling, biologisk mångfald samt når nya grupper av odlingsintresserade.³⁹

I denna studie fokuseras forskningen på de odlingar på allmän platsmark som Fastighetskontoret stöder. Bidrag för småskalig och bostadsnära odling på upp till 25 000 kr kan beviljas, som stimulering och delfinansiering i uppstarten av odlingsprojekt. Odlingsföreningar eller andra föreningar kan söka bidraget i syfte att starta upp en ny,

---

³⁹ Göteborgs stad – Fastighetskontoret (2013)

ekologisk odling på allmän platsmark, öppen för alla.⁴⁰ Olika typer av koloniområden arrenderas ut av Fastighetskontoret, där varje förening i sin tur har avtal med varje medlem, men för stadsodlingen som sker på allmän platsmark tas inget arrende och nyttjandet av marken är därmed helt avgiftsfri.⁴¹ Man skulle kunna säga att marken lånas ut till de som vill odla, i utbyte mot att de sköter och tar hand om platsen. Uppkommer nya planer för området har odlarna ingen besittningsrätt, och måste därmed flytta på sig.⁴²

För att kunna söka bidraget för en odling på allmän platsmark bör man vara en grupp om minst 20 personer. Detta, betonar Paula Palm, blir som en garanti för att odlingen ska kunna fortsätta och utvecklas, även om några av deltagarna tröttnar eller inte har möjlighet att vara lika engagerade som vid anläggandet. Det ska alltid finnas folk som vill engagera sig, och gärna några som står i kö för att kunna utnyttja odlingsområdet. Vid bildandet av ett nytt odlingsområde ska från och med i år en studiecirkel erbjudas odlarna, med fokus på föreningskunskap, föreningens inre liv och ekologisk odling.⁴³

---

⁴⁰ Göteborgs stad – Fastighetskontoret (2013)

⁴¹ Gustavsson, Annette (2014-01-31)

⁴² Palm, Paula (14-02-13)

⁴³ Ibid.

ODLINGAR PÅ ALLMÄN PLATSMARK I GÖTEBORG

Stilla gatans odlingsområde

Stilla gatans odlingsområde ligger i Majorna, i västra delen av Göteborg. Här är odlingen insprängd mellan de äldre landshövdingehusen, på en gammal lekplats som inte användes särskilt flitigt.⁴⁴ Stilla gatan är, precis som namnet antyder, en lugn gata med lite trafik. Runt hela odlingen går det att köra bil, men har man inte något ärende till något av de närliggande husen kör man oftast inte här. I närheten ligger en av Göteborgs största kyrkogårdar, Västra kyrkogården, men huvudentrén dit ligger några hundra meter bort och därmed påverkar inte det odlingsplatsen nämnvärt. Platsen är fullt öppen och vem som helst kan gå in bakom häcken som omger odlingen, och kika på det som växer där inne. Det känns ändå som en hemlig liten pärla bland husen, kanske för att det inte ligger längs något vältrafikerat stråk.

De gamla oanvända sandlådorna har gjorts om till odlingsbäddar. (Foto: Rebecca Averdahl 2014-08-24)

---

⁴⁴ Göteborgs Stad – Fastighetskontoret, Stadsnära Odling [online] tillgänglig via <<http://www.stadsnaraodling.se/project/stilla-gatans-odlingsomrade-i-majorna/>> 2014-02-24

Från början fanns det bara en lekplats här, med outnyttjade sandlådor. De har tömts på sand och gjorts om till odlingsbäddar, med sex respektive tre odlingsplatser. Park- och naturförvaltningen och Fastighetskontoret har varit iblandade i projektet.⁴⁵ Totalt 16 odlingsplatser finns tillgängliga, och två stycken gemensamma lådor.⁴⁶

Agnes Gerinder är med i odlingsföreningen. Jag träffar henne en dag i mars, innan odlingen riktigt har hunnit komma igång. Trots det är det inte svårt att föreställa sig hur rikligt det kommer grönska här om några månader. Agnes berättar att vem som helst får vara med och odla, men att det mestadels är boende på de två närmsta gårdarna som deltar. "Det vi gjorde var att sätta upp lappar, så att alla hus runtomkring blev berörda." Fokus låg med andra ord på att fånga upp närområdet, vilket verkar ha lyckats. Ursprunget till odlingen ligger i en hyresgästförening, vilket också är en direkt bidragande faktor till vilka som är engagerade i odlingen. Agnes berättar att det är blandad ålder på deltagarna – allt från barnfamiljer upp till runt 75 år. Det är fler personer som är engagerade i odlingen än vad det finns odlingsplatser, eftersom en hel familj kan dela på en plats.⁴⁷

Agnes beskriver det som att hennes ingång i odlingen var att skapa en mötesplats för området så att det inte blir så anonymt. Oftast träffas deltagarna spontant vid odlingen. Som med nästan alla typer av aktiviteter har olika människor olika mål och ingångar i odlandet, men Agnes säger att hon verkligen uppskattar mötena mellan människor på odlingen. Hon berättar att alla som är medlemmar i odlingsföreningen är engagerade på ett eller annat sätt.⁴⁸

Deltagarna har ansvar för sin egen odling. Familjebostäder har ordnat en vattenkran som sitter på en liten byggnad bredvid odlingen. Alla medlemmar i odlingsföreningen har tillgång till en gemensam vattennyckel. Hyresgästföreningen har en del verktyg och redskap man kan låna om man skulle behöva. Inför säsongen 2014 hoppade fyra medlemmar av men platserna fylldes direkt av nya odlare.⁴⁹

---

⁴⁵ Göteborgs Stad – Fastighetskontoret, Stadsnära Odling [online] tillgänglig via <<http://www.stadsnaraodling.se/project/stilla-gatans-odlingsomrade-i-majorna/>> 2014-02-24

⁴⁶ Agnes Gerinder (2014-03-11)

⁴⁷ Ibid.

⁴⁸ Ibid.

⁴⁹ Ibid.

Två bänkar och ett bord i hörnet av odlingen ger möjlighet att sitta ner och umgås. (Foto: Rebecca Averdal 2014-08-24)

Agnes tycker att odlandet lett till nya relationer. Hon beskriver hur fler personer vistas ute, och att grannsämjan har blivit bättre. ”Alla vet vilka alla är jämfört med innan då man inte hade nån aning om vilka hälften av dom, minst, var.” Grannar känner igen varandra bättre nu. En del planer på gemensamma aktiviteter kring odlingen finns också, till exempel skördefester. Om man behöver hjälp med att till exempel vattna, så har odlingsföreningen en Facebookgrupp där man kan kommunicera med varandra.⁵⁰

---

⁵⁰ Agnes Gerinder (2014-03-11)

Redbergsodlarna

Odlingslådor i slänten av Redbergsparken. (Foto: Rebecca Averdal 2014-06-05)

I en lummig liten slänt i utkanten av Redbergsparken i östra Göteborg ligger Redbergsodlarnas odling. Här står ett gäng odlingslådor, en sittplats i form av ett kombinerat bänkbord och längs en mur står krukor och gamla fönsterglas. Området är helt öppet för allmänheten, men ligger ändå lite avskärmat, på grund av husen som ligger i anslutning till odlingen. Här ligger Kulturhuset Falken, Studieförbundets lokaler, som är direkt kopplade till Redbergsodlarna.

Jag har träffat Sara Norén, som är medlem i odlingsföreningen. Hon berättar att föreningen inte har funnits med från starten. Det var dock många parter iblandade i projektet: Studieförbundet, Stadsjord och Stadsnära odling har alla varit med på ett eller annat sätt. Grundtanken var från början att odlingen skulle bli en gemensamhetsodling för boende i omgivningen, alla skulle kunna vara med och göra allt tillsammans. Intresset var stort. Informationslappar sattes upp i närområdet och många kom på introduktionsmötet som hölls i Falkens lokaler. Odlingsgruppen startade under våren 2013, och hade då sökt pengar från bland annat Studieförbundet, Hyresgästföreningen och olika fastighetsägare i närområdet.⁵¹

Från början var även SFI-kursen SVEAS med i projektet. Tyvärr föll det samarbetet isär en del då kurserna tog slut för sommaren och

---

⁵¹ Sara Norén (2014-04-02)

deltagarna inte var lika engagerade i odlingen längre. Det föll sig också så att Studieförbundet inte var så praktiskt engagerade i odlingen, utan istället kunde gå in och stötta rent ekonomiskt. De tillhandahöll, och gör fortfarande, lokaler som odlarna kan utnyttja för möten och andra aktiviteter. Till slut bestämde sig odlingsgruppen för att det smidigaste och säkraste sättet att förvalta odlingen på var genom att starta en förening, och det gjordes under augusti 2013. En stor workshop hölls där alla fick föra fram sina åsikter om vad föreningen skulle kunna bli. Det finns en tanke om att gemensamma beslut kan leda till att fler personer tar ansvar och känner ett större engagemang för odlingen.⁵²

Sara berättar att det är ett trettiotal medlemmar i föreningen, och ungefär tjugo av dem är aktiva. För att bli medlem krävs ingen medlemsavgift och inga förbindelser. "Alla får vara med så mycket som dom känner att dom kan", säger Sara. Det är också det som är grunden i föreningen – gemenskapen och känslan av att deltagarna verkligen gör sin egen plats. I odlingen finns ingen prestige utan man testar sig fram och har roligt.⁵³

I princip alla odlare kommer från närområdet, vilket förmodligen är en direkt effekt av att informationslapparna placerades där. Åldersspannet sträcker sig "från åtta till åttio", som Sara uttrycker det. Precis som i de flesta typer av grupperingar är även denna dynamisk – människor faller bort och nya tillkommer. Med det kommer nya erfarenheter och infallsvinklar. Det finns inget kösystem utan alla som vill får vara med, men de flesta nya deltagare känner någon som redan är engagerad i odlingen. Vid själva odlingsplatsen sitter också en informationsskylt, som har skapat intresse hos förbipasserade. En del personer har hört av sig och vill engagera sig i odlingen efter att ha sett skylten.⁵⁴

Varje tisdag har odlingsföreningen möte. Vi pratar lite om gemenskapen på odlingen och Sara tycker att stämningen är hjärtlig. "Odlingen är ju viktig men det sociala är nog mycket viktigare. För utan det så hade vi nog inte varit så många, eller så engagerade tror jag". Ett gemensamt intresse genererar en gemenskap.⁵⁵

"Och det är lite det som är själva, det roligaste med hela projektet faktiskt, att ingen av oss hade nånsin träffats annars om vi inte hade varit med i den här odlingen, men att det känns som att hela närområdet verkligen har krympt ihop, att man såhär 'hej hej!', pratar med folk hela tiden på gatan och ja, vi är verkligen olika allihopa men ändå har det här gemensamt, så det är verkligen häftigt."⁵⁶

---

⁵² Sara Norén (2014-04-02)

⁵³ Ibid.

⁵⁴ Ibid.

⁵⁵ Ibid.

⁵⁶ Ibid.

Klosterträdgårdens odlingsområde

Precis i anslutning till Nylöse kyrka, i stadsdelen Gamlestaden, ligger Klosterträdgårdens odlingsområde. Många parter var inblandade i skapandet; Poseidon, Fastighetsägarna i Gamlestaden, Svenska kyrkan, Park- och naturförvaltningen och boende i området. Sommaren 2012 stod odlingen färdig och redo för att användas. Detta var den första odling som Stadsnära odling genomförde.⁵⁷

Odlingen är stor, och ligger väldigt öppet. Området gränsar till Nylöse kyrka i sydöst, en brant bergvägg i norr och öst, och den vältrafikerade Gamlestadsvägen i väst. Längs Gamlestadsvägen går också ett gång- och cykelstråk som är väldigt aktivt. Willys och Ö&B ligger en bit bort och är en viktig målpunkt för området. Man ser odlingen på långt avstånd när man passerar längs vägen. Inga staket eller annat skymmer sikten utan odlingen fångar intresset. Här finns både större lotter och pallkragar.

Odlingslotterna med Nylöse kyrka i bakgrunden. I bakgrunden till höger skymtar Gamlestadsvägen. (Foto: Rebecca Averdahl 2014-08-29)

En solig aprilkväll möter jag Linnea Isberg på odlingen. Hon är medlem i odlingsföreningen sedan starten och odlar i en pallkrage. Vi sätter oss

---

⁵⁷ Göteborgs Stad – Fastighetskontoret, Stadsnära Odling [online] tillgänglig via <<http://www.stadsnaraodling.se/project/klostertradgarden-vid-nylose-kyrka/>> 2014-02-24

på en bänk med bra utblick över odlingen. Hon berättar att fördelningen av lotterna kan se lite olika ut. Vissa odlar flera stycken tillsammans på en lott medan andra sköter om en hel lott själv. Det går jättebra att dela en lott med någon om man inte orkar ta hand om en hel ensam. Själv skulle hon vilja ha en större odlingsyta, men tycker ändå att det är positivt att vilja göra mer än vad man faktiskt kan.⁵⁸

Kyrkan var, som tidigare nämnts, med och startade upp odlingen. De är själva med och odlar, men bidrar även genom att tillhandahålla vatten och möteslokaler. Kyrkans närvaro uppskattas. "Jag tror nog att det var väldigt tur att kyrkan var med, för att de har hjälpt till väldigt mycket liksom [...] de blir någon slags trygghet sådär." På området finns även en större bod där gemensamma redskap finns att tillgå. Runt femtio personer är engagerade i odlingen. Linnea berättar att det är ganska blandad ålder på deltagarna, men själv har hon upplevt många yngre personer som deltar. Vid uppstarten sattes lappar upp i närområdet och det har påverkat vilket upptagningsområde som odlingen har. Det är mest personer från omgivningen som deltar, vilket också var ett mål vid uppstarten.

Redskapsboden är väl tilltagen och har gott om plats för gemensamma redskap. (Foto: Rebecca Averdahl 2014-08-29)

---

⁵⁸ Linnea Isberg (2014-04-09)

Odlarna ansvarar för sina egna lotter men det finns även en del gemensamma ytor som ska skötas. Ett tomatland, kryddland, fruktträd och bärbuskar är exempel på sådant som är till för alla. Där är ansvaret delat och det finns en tanke om att det bör styras upp bättre. Två arbetsdagar per säsong ska man som medlem dessutom vara med på. En del andra gemensamma aktiviteter har också genomförts, som till exempel grillkvällar.⁵⁹

Linnea började odla tack vare ett personligt intresse, men ser samtidigt odlingen som ett fint sätt att möta främmande människor på. Det finns ingen prestation i odling, vilket kan göra det till en väldigt terapeutisk sysselsättning. Att samlas och umgås kring en praktisk syssla skapar i sig en form av gemenskap, man behöver inte ens prata med varandra. Att bara vara där och arbeta tillsammans ger en form av tillhörighet och relation. Det kan räcka så. "Det är... jag tycker det är väldigt fint att ha en sån här typ av mötesplats i mitt område där jag bor. Så. Det är som att man, ja men jo det skapar ju någonting, det händer ju någonting" säger Linnea.⁶⁰

---

⁵⁹ Linnea Isberg (2014-04-09)

⁶⁰ Ibid.

Arvidssonsgatans odlingsområde Kvickroten

Inte långt från Klosterträdgårdens odlingsområde ligger Arvidssonsgatans odlingsområde Kvickroten. Det är en ganska liten odling, mitt inne i ett bostadsområde i Gamlestaden. Omgiven av landshövdingehus ligger den lite i skymundan, skyddad mellan husen. Tidigare har här funnits en gräsyta med två mål - en fotbollsplan som inte användes särskilt mycket.⁶¹

Jag stämmer träff med Job van Eldijk, medlem i odlingsföreningen och som bor precis bredvid odlingen. Vi pratar lite om området och han berättar engagerat hur odlingen kom till. "Initiativet för denna odlingsförening togs 2010 av en tjej som bor här i närheten, och det sammanföll med att Poseidon och Park- och naturförvaltningen, förvaltningen på Göteborgs stad, höll på med ett renoveringsomvandlingsprojekt av gården här." Fastighetsföreningen Trygg i Gamlestan fick en koordinerande roll där en boendegrupp och representanter från Poseidon och Park- och naturförvaltningen fick utvärdera förslag för hur odlingen skulle se ut. Det var blandade åsikter bland de boende inför odlingens tillkomst, men ett beslut togs och arbetet startade. Intresselappar sattes upp i närområdet om att man kunde vara med och odla på Kvickroten. En del mark ägs av Poseidon, och en annan del av kommunen, så ett skötselavtal har upprättats mellan odlingsföreningen och Park- och naturförvaltningen.⁶²

Anledningarna till att Job är engagerad i odlingsföreningen Kvickroten är många. Dels ser han att närproducerad mat är positivt – och att ha varit engagerad i processen både skapar ett engagemang och kan ha ett pedagogiskt syfte. Han ser också att odlandet bidrar till ett lokalt engagemang, att man som boende "gör sitt bostadsområde".⁶³

Ungefär trettiofem personer är engagerade i odlingen, i blandad ålder från ca 22-70 år. Det finns en del ytor som ska skötas gemensamt, men det finns inget schema för detta utan odlarna uppmanas att ta ansvar för en meter allmän ytan runt om ens egen odling. Eftersom att ett skötselkontrakt upprättats anser Job att det är väldigt viktigt att platsen sköts på rätt sätt. "Vi kan inte låta det här bara bli någon slags djungel. För då försvinner det." Det är allas ansvar att se till att platsen ser bra ut. På odlingen finns också en ordentlig redskapsbod. Där inne finns redskap som är gemensamma, och en del kommer från Poseidon eller Park- och naturförvaltningen. Trots att de flesta deltagarna bor i närområdet och eventuellt skulle kunna ta med sig redskap hemifrån, uppskattas boden.⁶⁴

---

⁶¹ Job van Eldijk (2014-03-26)

⁶² Ibid.

⁶³ Ibid.

⁶⁴ Ibid.

Odlingen är öppen och inbjudande. I bakgrunden syns redskapsboden och landshövdingehuset som omger odlingen. (Foto: Rebecca Averdal 2014-08-29)

Att platsen är så öppen är en ganska viktig aspekt. Det finns inga staket eller insynsskydd på något sätt. Job nämner för mig att vid uppstarten av odlingen fanns det en viss rädsla att platsen skulle bli vandaliserad, just eftersom det är så öppet. Men de största problemen har varit med skadedjur som insekter och harar, berättar Job.⁶⁵

Vi kommer ganska snart in på begreppet gemenskap och Job berättar om en person han lärt känna lite bättre än tidigare, där odlandet har varit en katalysator för relationen. "Det här är Sverige, man är ju livrädd för kontakt, så allt som är gemensamt som man delar, är jätteplus. 'Bra, nu kan vi prata om nånting'. Och med henne har jag ändå lyckats prata mer, på grund av detta här. För att det skapar ju förtroende." Eftersom man delar ett gemensamt intresse vågar man skapa en kontakt, och därmed komma närmre varandra.

---

⁶⁵ Job van Eldijk (2014-03-26)

Job menar också att odlandet *ger* en anledning till att skapa en kontakt. Genom föreningen och odlandet byggs broar mellan människor då man ibland måste ha kontakt för att få allt att fungera på odlingen. Nyckel till redskapsbod kanske ska lämnas över till en annan medlem i föreningen, eller liknande. Men det är också den typen av möten som är viktiga, eftersom Jobs uppfattning är att det inte riktigt räcker till att bara ha en lott i samma förening för att man ska komma riktigt nära varandra. "[...]för vår del så har gemenskapen bestått av att man nu kan säga hej till folk på stan, att man har gemensamma teman som man har lite utbyte omkring, men inte något mer alls." Det har blivit en sorts ytlig bekantskap och man känner grannarna lite bättre.⁶⁶

En gemensam aktivitet med fokus på kompostering har anordnats vid odlingen. (Foto: Rebecca Averdal 2014-08-29)

Föreningen har haft en del gemensamma aktiviteter vid odlingen, bland annat grillning och kompostdag. Job berättar att det inte har varit så stort intresse för gemensamma aktiviteter hittills. Han tror det bland annat kan bero på det stora åldersspannet som finns mellan deltagarna, då man inte har så många ytterligare gemensamma teman att umgås kring förutom odlingen. Trots det har odlingen haft betydelse för hur olika generationer möts. Ett exempel som Job tar upp är att människor engagerar sig mer i bostadsgården när odlingen finns där, vilket gör att man har en anledning att ta kontakt när någon "utomstående"

---

⁶⁶ Job van Eldijk (2014-03-26)

interagerar med odlingen. Job nämner en situation där en boende sagt till ett par barn som hoppade i rabatterna, och menar att det aldrig hade hänt om det hade varit Poseidon eller kommunen som ansvarade för rabatten. Engagemanget för odlingen och därmed också bostadsgården bidrar till en slags trygghet eftersom det ökar närvaron av mänsklighet.

Odlingen ger ju människor en anledning att vistas på platsen, vilket är en ganska stor skillnad jämfört med gräsytan som fanns tidigare. Job menar att genom odlingen har de boende en chans att sätta sin prägel på sitt eget bostadsområde, och att lämna mänskliga spår, vilket är väldigt positivt. "[...]det blir också att det sociala sammanhanget sätter sin prägel, gör sin avstamp och lägger sina spår här. Och det kommunicerar också att 'här kommer man in', och så tänker man 'hej, här är det ett gäng människor som på något sätt tycker att det är värt att komma hit att investera tid och besvär med att greja'. Så en gemenskap får manifesteras och lägga spår här."⁶⁷

---

⁶⁷ Job van Eldijk (2014-03-26)

Biskopsgårdens odlarförening

Mitt i stadsdelen Biskopsgården, nära Vårväderstorget, ligger Biskopsgårdens odlarförening. En större gräsyta, en slags inofficiell park, mellan de låga bostadshusen har delats av och en bit har fått bli yta för odlingsplatser. Odlingen ligger helt öppet och syns redan på håll när jag närmar mig. Precis bredvid odlingen ligger en gångväg som är ganska vältrafikerad då den utgör en del av ett stråk från bostadshusen till torget och kollektivtrafik. Inget staket finns, men låga bärbuskar omger nästan hela odlingen.

Odlingen i Biskopsgården syns redan på håll. Låga bärbuskar omger odlingsytorna.
(Foto: Rebecca Averdahl 2014-08-24)

Här träffar jag tre medlemmar ur odlingsföreningen vid samma tillfälle: Jennie Rhodin, Karla Linde och Bhima Karavadara. De visar mig, och vi tittar en stund på odlingen innan vi börjar prata. Det första vi kommer in på är hur föreningen kom till. Jennie berättar att föreningen funnits sedan 2011, men att det var först 2012 som de fick en plats att odla på. Initiativet till föreningen togs av Svenska kyrkan, som ligger nära odlingen. Även idag är kyrkan engagerade, då de tillhandahåller lokaler för odlingsföreningen och även hjälpt till med en del praktiska göromål, som bland annat komposthantering.⁶⁸ Kyrkan stod tillsammans med den närliggande förskolan dessutom för tillgång till vatten från början.⁶⁹

---

⁶⁸ Bhima Karavadara (2014-03-19)

⁶⁹ Ibid.

Idag hämtar man vatten från Turkiska föreningens lokaler som ligger precis i anslutning till odlingen, men det är ganska krångligt och man ser över andra alternativ för att förenkla för odlarna.⁷⁰ Det anses positivt att kyrkan är engagerade, eftersom att det också kan bli en plats för icke-troende på så sätt.⁷¹

Det finns 16 odlingslotter på området.⁷² Jag får veta att det är 16 eller 17 betalande medlemmar, och att kvinnor är i majoritet. Åldern på deltagarna är mellan 20-85 år ungefär.⁷³ Det finns tre olika typer av lotter – privata, gemensamma och en typ som är till för förening eller förskola. Turkiska föreningen i närheten har till exempel en lott som de odlar på.⁷⁴ Vattning hjälps man åt med, och skötsel av de gemensamma ytorna delar alla ansvaret för. Det har tyvärr varit lite oklara regler som lett till att underhållet av de gemensamma ytorna eftersatts, men nu strävar föreningen efter att styra upp detta bättre.⁷⁵ Gemensamma redskap finns låsta förvaringslådor på området, och alla medlemmar i föreningen får låna dem. I framtiden funderar man på att eventuellt ha en större redskapsbod eller liknande.⁷⁶

I förvaringslådorna i kanten av odlingen finns gemensamma redskap. (Foto: Rebecca Averdal 2014-08-24)

---

⁷⁰ Jennie Rhodin (2014-03-19)

⁷¹ Karla Linde (2014-03-19)

⁷² Ibid.

⁷³ Jennie Rhodin (2014-03-19)

⁷⁴ Jennie Rhodin, Bhima Karavadara (2014-03-19)

⁷⁵ Jennie Rhodin (2014-03-19)

⁷⁶ Jennie Rhodin, Bhima Karavadara (2014-03-19)

”Den där stora, det är den gemensamma. Här är det allmänt kaos. Här får alla göra som dom vill!” säger Jennie och pekar på en lott. Vid tidpunkten för intervjun har det inte hunnit växa så mycket ännu. ”Men också, dom som vill vara med men som inte vill ha en egen lott eller inte får tag på en egen lott, dom kan ändå vara med och gräva lite”, fortsätter hon.⁷⁷ Det ska vara en tillåtande attityd på odlingen, och alla som vill ska kunna vara med. Det finns ett kösystem som under våren hade sex personer uppskrivna på listan. Två av dem skulle få möjlighet att odla denna säsong.⁷⁸ Odlingen verkar alltså vara populär. Jennie berättar också att engagemanget spridit sig utåt och att det nu har planterats nya träd utanför odlingen, som en reaktion på att odlingen upplevs positiv.⁷⁹

Odlingen har också skapat ett intresse hos människor som bor i närområdet. Jennie berättar att det tidigare mest var hundägare som gick här.⁸⁰ Platsens användning och karaktär har ändrats. ”Och man får höra så mycket! [...] Jag har hört så mycket historier här. Och så blir dom så glada av att se bara såhär, blommor, ja du vet såhär. Det är lite... så det är ju en social... väldigt intressant grej som händer. Och den har ju bara varit positiv då” säger Karla. Både hon, Bhima och Jennie menar att odlandet har lett till nya relationer, genom att deltagarna i varierande grad har lärt känna varandra. Odlingen har också gjort att deltagare lärt känna Biskopsgården bättre, och fått nya kontakter i bostadsområdet.⁸¹ ”Det har varit lite jobbigt att jag bor i Biskopsgården och vet liksom inte hur jag ska lära känna mina grannar. Så jag tycker det har vart väldigt, väldigt givande att lära känna Biskopsgården på det här sättet och liksom få kontakter. [...]Det här ger väldigt mycket relationer. Åt alla håll och kanter” berättar Jennie. Själva odlingsföreningen har också hjälpt till att skapa nya kontakter. Föreningslivet och allt det medför, har en positiv effekt på grund av de sociala samspel som sker, tycker Karla. De som engagerar sig mer på möten och styrelsen bildar en slags kärngrupp, där gemenskapen upplevs som väldigt stark och bemötandet är varmt.⁸² Övriga deltagare i odlingen verkar vara bekanta med varandra på olika nivåer, men åtminstone känner de igen varandra och kommer ihåg vem som är vem.⁸³

För att främja gemenskapen mellan odlarna anses regelbundna möten vara en väldigt viktig del. För att inte riskera att gå om varandra har man bokat in möten hela våren, och stort fokus ligger på just att umgås

---

⁷⁷ Jennie Rhodin (2014-03-19)

⁷⁸ Ibid.

⁷⁹ Ibid.

⁸⁰ Ibid.

⁸¹ Ibid.

⁸² Ibid.

⁸³ Karla Linde (2014-03-19)

kring odlingen.⁸⁴ Att odla tillsammans ger också nya kunskaper eftersom man kan lära sig av varandra, menar Jennie.⁸⁵ Odlandet i Biskopsgården blir ett sätt att *skapa* en gemenskap, och även för att kunna ge utlopp för kreativitet och att visa att man bryr sig om och kan påverka sitt bostadsområde.⁸⁶ ”Jag är glad jag träffat precis samma människor” säger Bhima när vi pratar om gemenskapen som upplevs på odlingen.

Anledningarna till att Karla, Bhima och Jennie är medlemmar i föreningen och vill odla är blandade. De har alla ett personligt intresse av att odla, men ser också olika positiva effekter av deltagandet. Jennie mår bra av att odla, Bhima har vuxit upp med odling och självhushållning, och Karla tycker det är roligt att kunna skörda egna grönsaker.⁸⁷ På frågan om vad som är det viktigaste anledningen till att odla idag, och om deras ursprungliga inställning förändrats sedan starten, verkar det som att gemenskapen har stor betydelse. ”Man har ju lärt sig, man vill ju göra mer! Man vill göra mer grejer. Och kompisarna finns ju här! Och slutar dom och det kommer nya, då kommer det ju nya vänner. [...] Jag tycker det bara växer i, alltså i själva upplevelsen. Det kanske låter romantiskt men det gör det faktiskt!” säger Karla entusiastiskt.⁸⁸ Jennie ser dessutom ett pedagogiskt syfte i sitt odlande. ”Jag har väl haft anledningen, från början också, att jag vill att min dotter ska också få ta det av det här. För att hon växer upp i stan nu, det gjorde inte jag. Jag vill att hon också ska få gräva i jorden och få plocka solvarma smultron och liksom såhär, veta hur det fungerar. För det är så många som inte vet det idag. Och att ha lite kunskap om hur... om var maten kommer ifrån. Det är väldigt viktigt.”⁸⁹

---

⁸⁴ Jennie Rhodin (2014-03-19)

⁸⁵ Jennie Rhodin (2014-03-19)

⁸⁶ Karla Linde (2014-03-19)

⁸⁷ Jennie Rhodin, Karla Linde, Bhima Karavadara (2014-03-19)

⁸⁸ Karla Linde (2014-03-19)

⁸⁹ Jennie Rhodin (2014-03-19)

Skansodling

**Odlingslådorna står tätt på Skansberget. Varje medlem ansvarar över sin egen låda.
(Foto: Rebecca Averdahl 2014-05-26)**

Skansberget ligger mitt i Göteborg och odlingsföreningen har runt 90 odlingslådor. Det är den av odlingarna jag studerat som ligger mest centralt. En backe leder upp till området på bergets södra del, där lådorna står ganska tätt bredvid varandra. Det är som en liten oas här – mitt bland de höga stadshusen finns odlingen som en slags lugn punkt i stadens höga tempo. Innan lådorna kom på plats har det varit gamla rivningstomter, och en ganska sliten och intetsägande plats.⁹⁰ Platsen är helt öppen även om den ligger lite avsides. Ovanför odlingen ligger en nybyggd hundrastplats vilket gör att det har blivit ett gångstråk rakt genom odlingen. Många hundägare går här.⁹¹ Här promenerar man oftast inte av en slump.⁹² Vid Skansodling har jag intervjuat tre medlemmar i föreningen vid tre olika tillfällen: Magdalena Forshamn, Erik Hjalmarsson och Ingela Karlsson.

---

⁹⁰ Göteborgs Stad – Fastighetskontoret, Stadsnära Odling [online] tillgänglig via <<http://www.stadsnaraodling.se/project/skansodling-pa-berget-2/>> 2014-02-24

⁹¹ Ingela Karlsson (2014-03-26)

⁹² Magdalena Forshamn (2014-03-21)

Vid Skansodling uppskattas deltagarna till ungefär 100 personer.⁹³ Siffran kan dock vara lite flytande, eftersom att varje medlem har en låda – men en hel familj kan också vara delaktiga i odlandet i lådan.⁹⁴ Magdalena uppskattar att ungefär två tredjedelar av odlarna var med redan från starten.⁹⁵ För att vara med och odla krävs att man är medlem i föreningen och har betalt in årsavgiften på 100 kronor.⁹⁶ Deltagarna verkar uppskatta att odlingen ligger så centralt, vilket kan underlätta om man till exempel inte har tillgång till bil.⁹⁷

Av Magdalena får jag vet att det finns fyra stycken vattenkranar på odlingen, som kom till i samband med att förskolan som ligger i anslutning till odlingen anlades. Förskolan har tillfälligt bygglov och då passade man också på att dra in vatten till odlingen.⁹⁸ Det finns också en förvaringslåda med gemensamma redskap som alla får använda, bland annat spadar och en skottkärra.⁹⁹ Många odlare har dock med sig egna redskap.¹⁰⁰ Man ansvarar för sin egen låda, men föreningen har en Facebookgrupp där man kan be om hjälp med till exempel vattning om det någon gång skulle behövas.¹⁰¹ Två gånger om året är det städ dag och det är obligatoriskt för medlemmar att vara med på åtminstone en av dem.¹⁰²

Det fanns tidigare en oro över att platsen skulle vandaliseras i och med att den ligger så öppet och centralt.¹⁰³ Det har varit en del klotter på lådorna, vilket är den största mänskliga negativa påverkan som föreningen upplevt.¹⁰⁴ Att själva innehållet i lådorna skulle blivit vandaliserat i större grad verkar inte ha skett. Magdalena tar dock upp ett annat problem, som kanske upplevs som värre än klotter på lådorna. "Det är väldigt mycket råttor här. [...] Extremt mycket råttor. Dom bor väl här bland alla murar... [...] Och här har dom då så att säga, en trevlig grönsaksbuffé!"¹⁰⁵

En del gemensamma aktiviteter har förekommit. Förra året hölls till exempel en grillfest, och en odlarträff med syfte att umgås och att dela med sig av tips. Det finns fler ambitioner på att ha gemensamma

---

⁹³ Erik Hjalmarsson (2014-03-24)

⁹⁴ Ibid.

⁹⁵ Magdalena Forshamn (2014-03-21)

⁹⁶ Ingela Karlsson (2014-03-26)

⁹⁷ Magdalena Forshamn (2014-03-21)

⁹⁸ Ibid.

⁹⁹ Ibid.

¹⁰⁰ Erik Hjalmarsson (2014-03-24)

¹⁰¹ Ibid.

¹⁰² Ibid.

¹⁰³ Ingela Karlsson (2014-03-26)

¹⁰⁴ Magdalena Forshamn (2014-03-21)

¹⁰⁵ Ibid.

aktiviteter, skördefester och liknande, för att få utbyte och att lära sig tillsammans, av varandra.¹⁰⁶

Ingela berättar att det är många typer av människor som deltar i odlandet. "Det är ju jättekul tycker jag, såhär med odling, att det verkligen börjar bli nåt för alla."¹⁰⁷ Åldern på deltagarna ligger enligt henne på runt yngre medelålder, men det är ganska blandat.¹⁰⁸ Alla tre jag intervjuat har uppfattningen om att deltagarna mestadels kommer från närområdet.¹⁰⁹ Erik berättar att det finns ett stort intresse för odlingen och att många människor står i kö till att få vara med.¹¹⁰ Av Ingela får jag veta att det är viktigt att medlemsavgiften betalas i tid i och med det stora trycket på lådorna.¹¹¹ I och med att det är så många deltagare och så många lådor är det nästan alltid någon här under odlingssäsongen. Ingela menar att odlarna kan fråga varandra om tips eller råd när man träffas vid odlingen.¹¹² Detta håller även Erik och Magdalena med om.¹¹³ Men gemenskapen verkar vara begränsad till odlingen, i alla fall verkar det så när jag pratar med intervjupersonerna. "[...]den gemenskapen som jag har liksom, där jag kommit i kontakt med nya människor, det har varit när jag står och grejar, så kanske det är någon som står några lådor upp här. Och antingen, ibland känner man för att gå och prata lite med dom och ibland har jag bett om tips, när jag inte vetat riktigt vad jag ska göra. Och ibland kommer folk och frågar grejer. Så jag har pratat med lite folk som jag nog inte hade pratat med annars" berättar Erik.¹¹⁴

Magdalena menar att det sociala sammanhanget till stor del styrs av rummet. "[...]hade det vart en mer naturligt, lite större rum, ja då hade man kunnat satsa på det lite mer. Med lite picknickbänkar och grill. Nu vet man ju inte riktigt var man ska ha det här. [...]Så rummet, själva anläggningen styr ju lite det sociala"¹¹⁵ Det finns en plats med ett bänkbord, men det ligger lite i utkanten av odlingen. Visserligen med utsikt över alla lådor, men ändå så pass i utkanten att det inte blir en central och självklar mötesplats. Erik upplever det som att det eventuellt finns en kärngrupp av odlare i och med föreningens styrelse, och Magdalena bekräftar det.¹¹⁶

---

¹⁰⁶ Magdalena Forshamn (2014-03-21)

¹⁰⁷ Ingela Karlsson (2014-03-26)

¹⁰⁸ Ingela Karlsson (2014-03-26)

¹⁰⁹ Ingela Karlsson (2014-03-26), Erik Hjalmarsson (2014-03-24), Magdalena Forshamn (2014-03-21)

¹¹⁰ Erik Hjalmarsson (2014-03-24)

¹¹¹ Ingela Karlsson (2014-03-26)

¹¹² Ibid.

¹¹³ Erik Hjalmarsson (2014-03-24), Magdalena Forshamn (2014-03-21)

¹¹⁴ Erik Hjalmarsson (2014-03-24)

¹¹⁵ Magdalena Forshamn (2014-03-21)

¹¹⁶ Erik Hjalmarsson (2014-03-24), Magdalena Forshamn (2014-03-21)

Ingela har en övernattningslägenhet i Göteborg och tycker att hennes medverkan i Skansodling ger henne en känsla av bofasthet och hemkänsla. "Det ger den där känslan lite av landet i stan och att det, har gett den där hemmakänslan. Att kunna gå och plocka sallad här, istället för att köpa det på Ica. Det känns liksom, ja det är nåt speciellt med det tycker jag."¹¹⁷ Magdalena har liknande tankegångar. "Jag tycker att utflyktsmål i all ära men varför inte... tycker det är det som är fascinerande med stadsodling. Att det är mitt i. [...] Plus att det har ju förädlats det här som ändå är en informell park, men som ändå inte är speciellt välputsad."¹¹⁸ Både Magdalena, Ingela och Erik odlar av ett personligt intresse. Att kunna skörda egna grönsaker och att lära sig mer verkar vara de viktigaste anledningarna till att de deltar.¹¹⁹ Inställningen till odlandet har inte ändrats speciellt mycket sedan de började. Erik började odla hemma i fönsterbrädorna, och tycker att hans intresse har utvecklats mer sedan han engagerade sig i Skansodling. "Det är liksom en kul grej och liksom nånting, att man ska förvalta sin lilla plätt."¹²⁰

---

¹¹⁷ Ingela Karlsson (2014-03-26)

¹¹⁸ Magdalena Forshamn (2014-03-21)

¹¹⁹ Magdalena Forshamn (2014-03-21), Erik Hjalmarsson (2014-03-24), Ingela Karlsson (2014-03-26)

¹²⁰ Erik Hjalmarsson (2014-03-24)

DISKUSSION

Odling och social hållbarhet - exempel Göteborg

Alla intervjupersoner som jag har pratat med på de olika odlingarna i Göteborg upplever olika saker kring sitt odlande. Deras upplevelser bygger på hur förutsättningarna ser ut vid odlingen, både deras egna och omgivningen runt omkring dem. Jag kan inte generalisera och påstå att det på en särskild odling är på ett visst sätt - eftersom jag inte har intervjuat varje medlem i varje odlingsförening är bilden inte komplett. Detta diskuteras mer under reflektioner. Jag utgår därför från de intervjuer jag har gjort och försöker förmedla *deras* bild av odlandet, föreningen och hur det ser ut för den enskilda personen.

Hur umgås människor kring odlingen?

Odlarna jag intervjuat verkar ha en del begrepp och upplevelser gemensamt. Att *lära känna* sina grannar och sitt närområde bättre verkar vara en genomgående positiv effekt av odlandet. Agnes Gerinder på Stilla gatans odling nämner att hon lärt känna grannarna bättre. Där är det nästan endast de omliggande husen kring odlingen som är med i odlingsföreningen, så det är möjligt att de kanske hade lärt känna varandra ändå, men odlingen anses ändå ha varit väldigt positiv för att främja gemenskapen. Syftet att skapa en mötesplats verkar ha lyckats mycket bra, enligt Agnes. Samma sak säger Sara Norén vid Redbergsodlarna. Hon menar att odlandet har lett till att hela närområdet har "krympt ihop" och att ingen av deltagarna inte hade träffats om det inte vore för odlingen. Redbergsodlarna har lite annorlunda förutsättningar jämfört med de andra odlingarna, eftersom det är den enda av odlingarna jag studerat som är en fullständig gemensamhetsodling. Där var syftet från början att det sociala sammanhanget och gemenskapen skulle få stor betydelse, och det skulle åstadkommas genom att odla tillsammans. Enligt Sara har detta lyckats.

Vid Klosterträdgårdens odling verkar själva arbetsmomentet, att samlas, umgås och odla tillsammans, skapa en gemenskap. Linnea Isberg ser odlingen som en fin mötesplats i Gamlestan och menar att "något händer". Job van Eldijk på Kvickrotens odlingsområde säger samma sak. Odlandet tillsammans bygger broar mellan människor, eftersom att det i grund och botten är en förening där allt måste fungera. Grannarna har lärt känna varandra bättre och i och med att man delar ett gemensamt intresse så vågar man skapa kontakt. I Biskopsgården menar Jennie Rhodin, Bhima Karavadara och Karla

Linde att odlandet lett till att de lärt känna Biskopsgården, och varandra, bättre. Även här nämns föreningslivet som en positiv faktor till att man behövt samarbeta och därmed kommit närmare varandra. Skansodling är den odling som har mest deltagare, och därmed verkar det också svårare för deltagarna att skapa en djupare bekantskap med varandra. Det är en ganska splittrad odling med många lådor och ganska litet gemensamt ansvar. Trots det får jag veta att odlingen upplevs som en plats där man kan prata med varandra och ge varandra tips och råd om odlandet. En *mötesplats*.

Alla jag har pratat med upplever en slags gemenskap. Jämför jag de olika intervjuerna syns det ganska snabbt att gemenskapen ser olika ut och yttrar sig på olika sätt – men alla konstaterar ändå att *gemenskap* finns där. På ett eller annat sätt umgås odlarna med varandra, i varierande grad och på olika sätt beroende på hur förutsättningarna ser ut. Personliga preferenser är givetvis en väsentlig del i hur intervjupersonerna uppfattar gemenskapen på odlingen.

Umgänget kan vara på olika nivåer. Vid Redbergsodlarna tas beslut tillsammans och inga individuella odlingar finns. Det kan göra att det blir en större samhörighet och gemenskap eftersom man hela tiden måste anpassa sig efter andra när beslut ska fattas. Det ser mycket annorlunda ut på till exempel Skansodlings område. Där verkar det som att man pratar med varandra när man har en anledning, och umgänget blir inte lika direkt. Oavsett vad är det på alla odlingar jag studerat alltid *någon* form av umgänge och gemenskap iblandad i odlingen.

Vad ger stadsodlingen för effekter på de som odlar?

Intervjupersonerna ger en ganska samlad bild av att stadsodlingen de deltar i har en positiv effekt på dem.

Linnea Isberg på Klosterträdgårdens odlingsområde menar att det inte finns någon prestation i odling. Det gör att odlandet blir en terapeutisk syssla. Odlandet har ett värde i sig själv. Samma sak nämner Jennie Rhodin vid Biskopsgårdens odlarförening – hon mår bra av att odla. Just att odlingen har ett värde i sig självt är betydelsefullt. Det blir en kravlös, prestigelös aktivitet. Det nämner också Sara Norén vid Redbergsodlarna. Det sociala sammanhanget är kanske viktigare än själva odlandet, och man testat saker tillsammans och har roligt.

En ökad upplevelse av hemkänsla tar Ingela Karlsson vid Skansodling upp som en positiv effekt odlandet har på henne. Samma sak nämner Job van Eldijk vid Kvickrotens odlingsområde. Odlingen blir en plats att göra till sin och deltagarna tar sitt närområde i anspråk. En större förankring i området upplevs. Den sociala samvaron uppfattas också som mycket positiv och givande.

Hur underlättar stadsodling möten mellan människor?

Efter att ha studerat de sex odlingarna i Göteborg och genomfört intervjuer med deltagare så verkar det som att de odlingarna främjar en *social samvaro*. Odlarna jag har pratat med är alla positivt inställda till den sociala effekt som föreningarna ger på närområdet. Olika generationer kan mötas och umgås. Tydligaste exemplet står Job van Eldijk vid Kvickrotens odlarförening för när han nämner att en person hade sagt till några barn som hoppat i rabatterna. Plötsligt blir det legitimt att prata med varandra – man har en gemensam nämnare och det skapar en form av social samvaro. Job pratar mycket om just det; att man plötsligt har något att umgås *kring*, att odlandet blir en katalysator för ett socialt engagemang.

Ett gemensamt intresse borrar också för att alltid ha ett gemensamt samtalsämne. Det kan verka trivialt men jag anser att det är en nyckel i den sociala samvaron. Att kunna ha något att prata om är grundläggande i processen att skapa kontakt med en annan människa. Det ligger med andra ord mycket i Jobs uttalande: "Det här är Sverige, man är ju livrädd för kontakt, så allt som är gemensamt som man delar, är jätteplus. '*Bra, nu kan vi prata om nånting*'."¹²¹ Jag anser att Job sätter fingret på något mycket viktigt här. Stadsodlingen blir en händelse i det offentliga rummet som engagerar många. Även personer som inte aktivt deltar i odlandet påverkas också. Ett exempel på det är människor som bor bredvid en stadsodling. I de fall jag studerat sker det främst vid Biskopsgården, Kvickroten, och Stilla gatan. Odlarna ligger intill hus och de människor som bor där påverkas indirekt av odlingen. Det är mer liv och rörelse på gården jämfört med vad det varit tidigare, vilket kan uppfattas som något positivt. Job menade också att platsen har blivit tryggare sedan odlingen kom till, och det kan också vara en aspekt som är väl värd att ta i beaktande när nya stadsodlingar planeras. Jobs uttalande om att en gemenskap manifesterar och lägger spår vid odlingen tycker jag är väldigt talande och viktigt. Spår av mänsklighet och eget engagemang i staden ger en viktig dimension till det offentliga rummet som kan vara väldigt betydelsefull.

Ett annat exempel är att stadsodlingen även påverkar förbipasserande människor, som inte heller aktivt deltar i odlingen. I och med att stadsodlingarna jag studerat ligger öppet och på allmän platsmark har vem som helst möjlighet att gå dit och studera odlingarna. I Biskopsgården får jag veta att odlingen skapat nyfikenhet hos förbipasserande, som ibland stannar till och pratar med deltagarna. Engagemanget för odlingen sprider sig utåt och gör att människor har något att samtala om. Odlingen kan fungera som en katalysator för att främja möten mellan människor.

---

¹²¹ Job van Eldijk (2014-03-26)

Detta går att återkoppla till den definition av mötesplats jag valt att använda:

Mötesplatser är ställen där människor möts och interagerar i någon form. Mötet och interaktionen med andra utgör för individen en dimension av livskvalitet och bidrar till att stärka den sociala sammanhållningen och platsens identitet.¹²²

Jag anser att de studerade odlingarna tydligt kan fungera som mötesplatser, på många plan. Som Marie Larsson också skriver i sin redogörelse för de olika inriktningarna av mötesplatser så finns det olika djup och nivåer på mötena som sker på de studerade odlingarna.¹²³ Snabba möten, möten med flera personer, möten mellan totala främlingar, möten mellan föreningsmedlemmar och så vidare. Vissa personer känner varandra väldigt väl, andra känner varandra bara till utseende eller namn och en del är helt främmande för varandra. Oavsett vad blir odlingen en plattform för att mötena ska kunna ske, en plats där människor kan interagera med varandra.

Kan stadsodling bidra till en socialt hållbar stadsutveckling?

Jobs berättelse om hur olika generationer möts hänger också ihop med hur *engagemanget* för sitt område förändras. Job nämnde att det som hände, att en man sa till några barn som hoppade i rabatten, aldrig skulle skett om det var Poseidon eller kommunen som ansvarade för rabatten. Ett slags *kollektivt ansvar* tas plötsligt för platsen, i och med att de boende har tagit den i anspråk. En appropriation har skett och det medför ett engagemang och betydelsefullhet.

Detta dyker upp även när jag intervjuar medlemmar i Biskopsgårdens odlarförening. Jag får veta att odlandet blir ett sätt att visa att man bryr sig om och kan påverka sitt bostadsområde. Även den pedagogiska aspekten med stadsodling kommer upp när vi samtalar, och där kommer också hållbar utveckling och social hållbarhet in i bilden. Att lära framtida generationer hur processer kring odling och mat ser ut kan vara viktigt då vi bör fokusera mer på till exempel ekologisk odling och närproducerad mat.

---

¹²² Regionplanekontoret Stockholms läns landsting s.12

¹²³ Larsson s.136-139

Stadsodling skulle kunna skapa en större hemkänsla, och med en hemkänsla kommer också ett engagemang och en tillhörighet. Detta verkar också sträcka sig utanför själva odlingen, då nya träd planterats utanför odlingen som ett resultat av att området har förändrats och förädlats med odlingen. Engagemanget kan sprida sig utåt, som ringar på vattnet, och ju fler människor det till slut involverar, desto mer intressant och betydelsefullt blir det. Som Job vid Kwickrotens odlingsförening sa; "[...]en gemenskap får manifestera och lägga spår här"¹²⁴

---

¹²⁴ Job van Eldijk (2014-03-26)

Reflektioner

Att använda intervjuer som bas för en studie har både för- och nackdelar. Det finns mycket som kan påverka slutresultatet: vilka intervjupersonerna är, hur många personer som intervjuats, vad de har för bakgrund, hur forskningsfrågor har ställts, hur arbetsmetoden har gått till, hur analys av intervjumaterial har gjorts etc.

Går det att generalisera efter mina fallstudier? Jag är tveksam till detta, eftersom att en helhetsbild av temat för forskningen inte har presenterats. Jag har inte haft möjlighet att intervjua alla personer som är delaktiga i varje odling eftersom det hade blivit ett enormt stort arbete. Det hade dock kunnat ge en bättre helhetsbild. De personer som tackade ja till att medverka i mina intervjuer har förmodligen gjort det med vetskapen om vad de har att vänta sig av intervjun, och varit beredda att förmedla sina åsikter. Det är väldigt många personer iblandade i de odlingar jag studerat som inte har delgivit mig sina tankar och åsikter, vilket har gjort att jag endast har fått en liten del av sanningen. Det innebär dock inte att den sanningen är mindre äkta, eftersom mitt mål var att förmedla intervjupersonernas åsikter och *deras* uppfattning om stadsodlingen var viktig för mig. Det innebär i sin tur att den typ av slutsatser jag kan komma fram till är en bild av verkligheten – det *skulle kunna* förhålla sig på ett visst sätt, utifrån information jag fått av mina intervjupersoner. Resultatet skulle med andra ord kunnat ändras om jag intervjuat andra, eller fler, personer. Jag tror därmed att mina slutsatser skulle kunna fungera som en slags riktlinjer. De visar en del av en sanning som skulle kunna utforskas oändligt mycket mer.

Jag som forskare har också en viktig roll i resultatet av mina studier. Har jag kunnat påverka resultatet på något sätt? Ja, det finns många aspekter att ta hänsyn till. Ett exempel på detta är eventuella ledande frågor. Det har varit relativt enkelt att konstruera ett frågeformulär i fallstudieprotokollet att utgå från vid mina intervjuer, men att sedan följa det ordagrant vid en intervju har varit svårare än jag först trodde. Att få ett samtal med en person som man inte känner att flyta på bra, och att få så ärliga svar som möjligt från denne, kräver en stor lyhördhet och skicklighet hos intervjuaren. Jag vill inte påstå att jag är så rutinerad som intervjuare att jag har kunnat göra detta på bästa möjliga sätt. Jag har dock lärt mig väldigt mycket under arbetets gång. Jag som forskare har velat få ut en viss typ av information och allt bygger i grund och botten på hur jag formulerar mina frågor.

Att sedan analysera själva intervjumaterialet har också stor betydelse vad gäller reliabiliteten. Vid en inspelning med diktafon försvinner mycket information, som till exempel ansiktsuttryck och kroppsspråk. Det sker alltså en abstraktion av informationen redan där. När sedan transkribering görs av det inspelade materialet sker ytterligare en

utgallring av information. Från ljudmaterial till skriftlig information sker en abstraktion vad gäller till exempel betoningar, konstpauser och andra viktiga informationskällor. Det gör att jag som transkriberare har en viktig uppgift i att bestämma vad som ska tas med i transkriberingarna eller inte. Det faktum att jag är den som genomfört intervjuerna och därmed har en ganska klar bild av vad som förmedlats där är viktig, eftersom jag måste lita på min egen känsla för vad jag anser är viktigt för mina studier. Att göra en meningskoncentration av det transkriberade materialet är också riskfyllt, eftersom det finns en risk att jag som forskare har uttytt en annan mening i materialet än vad intervjupersonen egentligen hade som avsikt att förmedla.

Vidare forskning

Att intervju personer som indirekt påverkas av stadsodling hade varit mycket intressant, för att bredda bilden av hur stadsodling påverkar till exempel närboende eller förbipasserande. Kan stadsodling väcka ett engagemang i närområdet även för personer som inte aktivt deltar i odlingen? Vad anser den typ av personer att det finns för för- och nackdelar med stadsodling?

Djupare intervjuer gällande engagemang för sitt område kopplat till stadsodling hade också varit intressant att studera. Kan stadsodling öka engagemanget för stadsutveckling hos den enskilda människan som deltar i odlingen? Hur ser kopplingarna ut?

Slutsats

För att sammanfatta min forskning anser jag, baserat på mina studier av stadsodlingar i Göteborg, att odling i offentliga rum kan ha väldigt många positiva effekter. Att engagera människor i sina bostadsområden och i sin stad på ett sådant sätt tror jag skulle kunna vara väldigt framgångsrikt för att skapa bra mötesplatser och att öka engagemanget för sin stad. För att hålla uppe ett intresse och det engagemanget krävs en stadig kontakt med högre instanser i staden. Där anser jag att Stadsnära Odling kommer in i bilden. Stadsnära Odling kan spela en viktig roll i att främja stadsodlingen och dess positiva effekter i staden och på dess invånare. Genom att vara en viktig kontaktpunkt med kommunen och genom att stödja odlingsföreningar blir Stadsnära odling ett sätt att arbeta med stadsodling på flera nivåer.

Återkopplar vi till texten om social hållbarhet i introduktionen anser jag att den typ av stadsodling jag studerat skulle kunna bidra till en socialt hållbar stadsutveckling. Hållbar utveckling är ett väldigt komplext begrepp som innefattar många olika komponenter, men de positiva aspekter som stadsodlingen jag studerat har visat sig bidra till kan innefattas i en hållbar utveckling. Ökad hemkänsla, engagemang för sitt bostadsområde och sin stad, och att vara en katalysator i att människor möts anser jag alla kan vara delar i en socialt hållbar utveckling. Det sociala sammanhanget anses vara väldigt viktigt på de odlingar jag studerat, och man skulle kunna säga att stadsodling främjar en social samvaro då det skapar mötesplatser i det offentliga rummet. Ett gemensamt intresse borgar för att man har något att samtala kring, vilket också blir en del i hur stadsodlingen kan främja möten mellan människor.

REFERENSER

Muntliga källor

Forshamn, Magdalena. Medlem i Skansodling, möte på odlingen 2014-03-21.

Gustavsson, Annette. Projektledare för Stadsnära Odling, möte på Fastighetskontoret Göteborg 2014-01-31.

Gerinder, Agnes. Medlem i Stilla gatans odlingsområde, möte på odlingen 2014-03-11.

Hjalmarsson, Erik. Medlem i Skansodling, möte på odlingen 2014-03-24.

Isberg, Linnea. Medlem i Klosterträdgårdens odlingsområde, möte på odlingen 2014-03-09.

Karavadara, Bhima. Medlem i Biskopsgårdens odlarförening, möte på odlingen 2014-03-19.

Karlsson, Ingela. Medlem i Skansodling, möte på odlingen 2014-03-26.

Norén, Sara. Medlem i Redbergsodlarna, möte på café i Göteborg 2014-04-02.

Palm, Paula. Trädgårdscoach, möte på Fastighetskontoret Göteborg 2014-01-31.

van Eldijk, Job. Medlem i Kvickrotens odlarförening, möte på odlingen 2014-03-26.

Tryckta källor

Jansson, M. (2012) Hela staden – argument för en grönblå stadsbyggnad; *Stad och Land* (2012:183) Alnarp

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2009) *Den kvalitativa forskningsintervjun*. 2:a upplagan. Lund: Studentlitteratur AB

Patel, R. & Davidson, B. (2011) *Forskningsmetodikens grunder: att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Lund: Studentlitteratur AB

Yin, R. K. (1994) *Case study research: design and methods*. 2:a upplagan. Thousand Oaks California: SAGE Publications, Inc.

Elektroniska källor

Brereton, P., Kitchenham, B., Budgen, D., Li, Z., (2008) *Using a Protocol Template for Case Study Planning*, University of Bari [online]
<http://ewic.bcs.org/content/ConWebDoc/19535> (hämtad 2014-02-19)

Göteborgs stad – Fastighetskontoret, Stadsnära Odling (2014) *Stadsnära Odling – om oss* [online] <http://www.stadsnaraodling.se/om-oss/> (hämtad 2014-02-03)

Göteborgs stad - Fastighetskontoret (2013) *Riktlinjer för ansökan om bidrag för småskalig, bostadsnära Odling i Göteborg*. Tjänsteutlåtande 2013-01-14 (Diarienummer 6093/12) Fastighetskontoret. Göteborgs Stad

Göteborgs stad - Park- och naturförvaltningen, (2011) *Riktlinje för Stadsnära Odling på allmän platsmark och naturmark*. [online]
http://goteborg.se/wps/wcm/connect/729e0fa2-1f5f-4466-8af6-700eefc9572a/stadsnara_odling_laguppllost.pdf?MOD=AJPERES (hämtad 2014-02-03)

Larsson, M. (2009) *Stadsdelsträdgård: plats för gemenskap och kreativa processer*. Diss., Sveriges Lantbruksuniversitet. [online]
<http://pub.epsilon.slu.se/2009/> (hämtad 2014-02-06)

Löw, J. (2010). *Odlar i Staden för välbefinnande: om Sevedsbornas upplevelser om Barn i Stans odlingsprojekt*. Alnarp: Sveriges lantbruksuniversitet (Examensarbete inom LTJ-fakulteten) [online] <http://stud.epsilon.slu.se> (hämtad 2014-01-27)

Olsson, S. (2012) *Social hållbarhet i ett planeringsperspektiv* [online]
<http://www.socialhallbarhet.se/om-social-hallbarhet/> (hämtad 2014-01-29)

Regionplanekontoret Stockholms läns landsting (2010) *Mötesplatser i Stockholmsregionen – Rapport 2:2010* [online]
http://www.tmr.sll.se/Global/Dokument/publ/2010/2010-2_r_motesplatser_stockholmsregionen.pdf (Hämtad 2014-09-25)

World Commission on Environment and Development; (1987) *Report of the World Commission on Environment and Development: Our Common Future* [online] <http://www.un-documents.net/our-common-future.pdf> (hämtad 2014-01-29)

BILAGOR

Fallstudieprotokoll

Bakgrundsinformation

Detta fallstudieprotokoll är en del av mitt examensarbete på landskapsarkitekturprogrammet på SLU Alnarp, vårterminen 2014. Syftet är att studera Göteborgs fastighetskontors projekt Stadsnära Odling, och dess odlingar som sker på allmän platsmark, för att undersöka hur stadsodlingen kan underlätta möten mellan människor. Att studera odlingar på allmän platsmark är intressant då de har helt andra förutsättningar än till exempel koloniområden. Koloniområden kan upplevas som privata, men odlingar som sker på allmän platsmark ska också vara tillgängliga för alla. Detta borgar för helt andra upplevelser kring odlandet, både för de som är aktiva i själva odlandet och andra personer som kommer i kontakt med området på ett eller annat sätt.

Sex odlingsområden på allmän platsmark studeras som enskilda fallstudier och jämförs sedan.

Problemformulering

- Hur ser stadsodlingen i Göteborg ut inom ramarna för Stadsnära Odling på allmän platsmark?
- Hur umgås människor kring odlingen?
- Vad ger stadsodlingen för effekter på de som odlar?
- Hur underlättar stadsodling möten mellan människor?
- Kan stadsodling bidra till en socialt hållbar stadsutveckling?

Fältprocedurer

Datainsamling sker genom intervjuer med deltagare i stadsodlingen. Genom kontakt med projektledare för Stadsnära Odling på Fastighetskontoret i Göteborg har jag fått tillgång till en lista över odlingarna som sker på allmän platsmark i Göteborg. Jag kan utifrån den komma i kontakt med en kontaktperson vid varje odling för att kunna genomföra fallstudierna.

För varje fallstudierapport som genomförs använder jag mig av data jag fått av informatörer vid varje odling. För att förenkla bearbetning av informationen jag får har jag försökt att i förväg uppskatta möjliga svar på fallstudiefrågorna.

Under hela projektet är jag beredd att i samråd med min handledare Tim Delshammar omarbeta min planering om förutsättningarna för studierna oväntat ändras.

Fallstudiefrågor

Kom ihåg: frågorna är ställda till mig som forskare, och informatörerna hjälper mig att kunna besvara dem. Protokollet är till för att insamla data från individuella fall och är endast en del i det större forskningsprojektet. Varje fråga bör efterföljas av möjliga datakällor. Med informatör avses de personer som jag fått kontakt med vid varje odling genom projektledare på Stadsnära Odling, och som visat sig intresserade av att delta i en individuell intervju. Dessa intervjuer kommer i så lång utsträckning som möjligt ske vid respektive odling. I de fall det inte är möjligt kommer intervju genomföras via telefon eller på annan plats. Intervjuerna kommer att spelas in med diktafon och sedan transkriberas, för att kunna bearbetas och analyseras vidare.

Tema: platsens karaktär

Datakälla: informatör/egna studier.

1. Hur ser platsen ut?

- a) typ: anlagd park, sparad naturmark, tidigare verksamhets yta, torg, trottoar, ...
- aa) karaktär: strikt – informell
- ab) organisation: avdelade odlingslotter, helt fält för odling, odlingslådor, annat
- b) platsens omgivning: bostadsområde, innerstad, industriområde, vägområde, naturområde
- bb) platsens läge: centralt – perifert (ange mått, till exempel avstånd från centrum)

2. Hur offentlig är platsen?

- a) i anslutning till verksamhet som använder odlingen (dagis, skola, äldreboende etc.)
- b) i anslutning till ett rörelsestråk
- c) måste ha ett ärende dit för att komma förbi
- d) är platsen inhägnad?
- e) finns det tecken som visar att platsen har någon form av anknytning till en avgränsad grupp, till exempel skyltar?
- f) annat

3. Vem har tillgång till den?

- a) de som deltar i odlingen
- b) de som bor i närområdet
- c) vem som helst

4. Hur ser det ut med bevattning, tillhandahållande av redskap och liknande?

- a) odlarna använder redskap gemensamt
- b) odlarna har egna redskap
- c) var kommer vattnet från

Tema: det sociala sammanhangets karaktär

Datakälla: informatör/egna studier.

1. Vilka är med och odlar?

- a) boende i närområdet eller från spridda delar
- b) ålder på odlarna
- c) hur kan odlarna i övrigt beskrivas på en skala homogen-heterogen. Vilka gemensamma nämnare finns det utöver intresset för odling

(bakgrund, politiskt intresse, föreningsaktivitet, etc)? Vilka olika "grupper" representerar odlarna?

2. Är alla delaktiga i odlandet?

- a) alla odlar tillsammans
- b) alla medverkande odlar inte men umgås ändå

3. Hur ser upplägget ut vad gäller ansvar vid odlingen?

- a) ansvaret är uppdelat på olika sysslor
- b) var och en sköter sin egen odling och inget annat
- c) hela odlingen sköts tillsammans

Tema: möten mellan människor i trädgården

Datakälla: informatör/egna studier.

1. Hur upplever odlarna gemenskapen kring odlingen?

- a) det finns en bra gemenskap med alla odlare
- b) det finns olika grupperingar
- c) gemenskapen är sämre

2. Finns det plats för nya människor?

- a) ja, vem som helst är välkommen att odla
- b) just nu finns det inte plats för fler odlare men människor är välkomna att umgås här ändå
- c) nej

3. Har odlandet lett till nya relationer?

- a) ja, bättre grannsämja (hur yttrar det sig?)
- b) ja, människor från närområdet umgås mer (hur yttrar det sig, exempel?)
- c) ja, helt oväntade relationer har uppstått (exempel?)
- d) människor som inte hade umgåtts annars umgås nu (exempel?)
- d) nej

4. Umgås odlare även utanför odlingen?

- a) ja (exempel)
- b) nej

5. Vilken/vilka var den/de viktigaste anledningen/arna till att du började odla

- Förbättra miljön där jag bor/arbetar
- Förbättra miljön i staden
- För att motverka förfall
- För min egen hälsa och välmående
- För att kunna odla

- För att ha en anledning att vara ute
- För att träffa andra människor
- För att lära mig mer om naturen
- För att lära mig mer om att odla
- För att jag är engagerad i miljöfrågor
- För att få tillgång till bra grönsaker
- För att få tillgång till billig mat
- Annat

6. Vad tycker du idag är den eller de viktigaste anledningarna till att odla (har det förändrats)?

- Förbättra miljön där jag bor/arbetar
- Förbättra miljön i staden
- För att motverka förfall
- För min egen hälsa och välmående
- För att kunna odla
- För att ha en anledning att vara ute
- För att träffa andra människor
- För att lära mig mer om naturen
- För att lära mig mer om att odla
- För att jag är engagerad i miljöfrågor
- För att få tillgång till bra grönsaker
- För att få tillgång till billig mat
- Annat

Guide för fallstudierapport

För varje fallstudie som genomförts skrivs en fallstudierapport. Dessa kan sedan jämföras för att undersöka studiens frågeställning.

- Beskrivning av platsens fysiska och sociala förutsättningar, plan över området.
- Resultat av fallstudiefrågor.
- Resultat av individuella frågor.